

ПОНЯТТЯ ТА ЗНАЧЕННЯ ЗВІТНОСТІ ЗА СЕГМЕНТАМИ ЗА МСФЗ

Фінансова звітність є важливим інструментом для обґрунтованого прийняття рішень інвесторами, кредиторами, аналітиками та іншими зацікавленими сторонами. Однак загальна фінансова звітність великих компаній, особливо багатогалузевих та мультинаціональних, не завжди надає достатньо інформації про різні напрямки їхньої діяльності, що ускладнює оцінку реального фінансового стану кожного окремого бізнесу в межах організації. Тому актуальним є питання впровадження звітності за сегментами, яка дозволяє отримати детальнішу інформацію про різні види діяльності, що веде компанія, а також їхній внесок у загальні фінансові результати.

Звітність за сегментами привертає увагу як науковців, так і практиків у сфері фінансового обліку та звітності, особливо після впровадження МСФЗ 8. Серед ключових досліджень варто відзначити праці, що охоплюють теми теоретичних і практичних аспектів використання звітності за сегментами в умовах глобалізації ринків, а також переваги і виклики, з якими стикаються компанії при її впровадженні.

Сміт відзначає, що "звітність за сегментами стала важливим джерелом інформації для інвесторів, оскільки вона забезпечує доступ до показників, що дозволяють оцінити результати діяльності компанії в різних частинах бізнесу" [1]. Автор стверджує, що прозорість даних, наданих за МСФЗ 8, є одним із факторів, що зменшують інформаційну асиметрію між керівництвом компаній та інвесторами.

Згідно з дослідженням Брауна, "сегментна звітність сприяє зниженню ризиків, пов'язаних з інвестиційними рішеннями, завдяки можливості глибше оцінити кожен напрямок діяльності компанії" [2]. Він зазначає, що інвестори можуть краще зрозуміти фінансові показники за кожним сегментом, що підвищує довіру до компанії.

У роботі Лі та Чена зазначено, що "МСФЗ 8 стимулює компанії більше уваги приділяти стратегічним показникам, особливо в умовах глобальних ринкових змін, що сприяє ефективнішому управлінню" [3]. Вони підкреслюють, що деталізація даних сприяє підвищенню ефективності у прийнятті рішень.

Дослідження Джонса зосереджене на проблемі ідентифікації операційних сегментів [4]. Він стверджує, що "правильна ідентифікація сегментів є основою ефективною звітності за сегментами, оскільки дозволяє уникнути викривлення фінансових показників компанії".

Блек та Грін у своїй роботі наголошують на складності розподілу спільних витрат між сегментами, оскільки "такі витрати часто мають непрямий зв'язок з певним сегментом, що може ускладнювати об'єктивну оцінку

фінансових результатів кожного з них" [5]. Вони рекомендують компаніям використовувати стандартизовані методики для розподілу таких витрат.

Робота Вілкінсона підкреслює необхідність дотримання балансу між розкриттям інформації та збереженням комерційної таємниці: "звітність за сегментами повинна забезпечувати прозорість, але не ставити компанію в не вигідне конкурентне положення"[6]. Це стає особливо актуальним для компаній, що працюють в умовах високої конкуренції.

За дослідженням Паркера, «МСФЗ 8 забезпечує не тільки виконання вимог щодо фінансової звітності, а й підвищує відповідальність керівників за фінансові результати окремих сегментів» [7]. Автор відзначає, що така відповідальність стимулює керівництво покращувати ефективність кожного бізнес-напряму.

Звітність за сегментами – це специфічна фінансова звітність, що розкриває інформацію про окремі операційні сегменти компанії. Вона забезпечує деталізацію показників, які описують результати діяльності, фінансовий стан та інші аспекти конкретних напрямів діяльності компанії. Відповідно до Міжнародного стандарту фінансової звітності (МСФЗ) 8 «Операційні сегменти», операційний сегмент – це компонент компанії, який займається бізнесовою діяльністю, здатен створювати дохід та нести витрати, результати діяльності якого регулярно оцінюються керівництвом для прийняття управлінських рішень та щодо якого доступна окрема фінансова інформація.

Діаграма відображає відсоток компаній у різних регіонах світу, що застосовують звітність за сегментами відповідно до Міжнародного стандарту фінансової звітності (МСФЗ) 8 (рис. 1). Найвищий рівень використання звітності за сегментами спостерігається в Європі (90%) та Північній Америці (85%), що свідчить про високу регуляторну прозорість і суворі стандарти звітності в цих регіонах. Це пов'язано із тісною інтеграцією в міжнародні фінансові ринки та високими вимогами до фінансової прозорості, що підвищує привабливість для інвесторів.

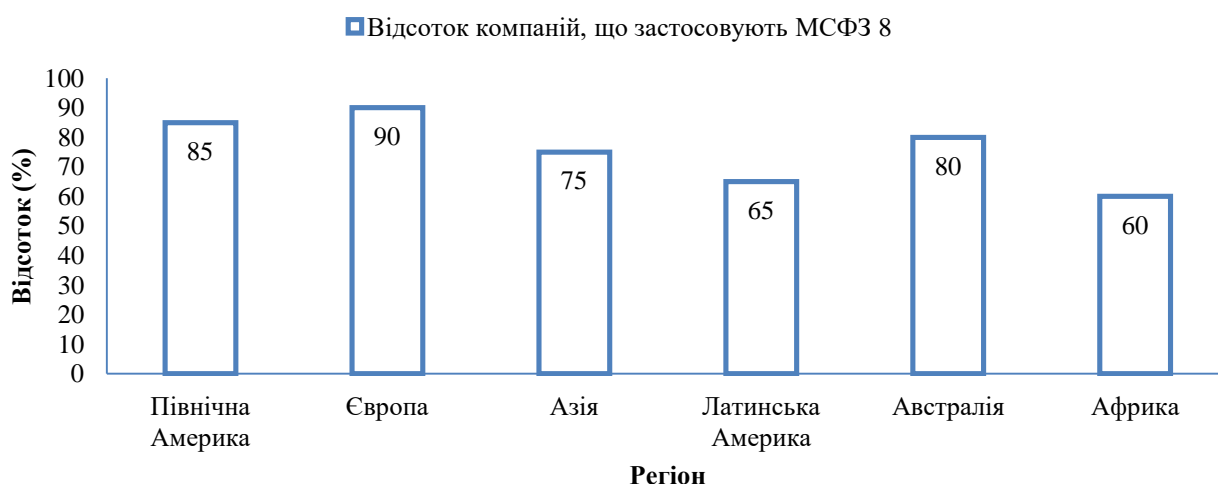

Рисунок 1 – Компанії у різних регіонах світу, що застосовують звітність за сегментами відповідно до Міжнародного стандарту фінансової звітності 8

Менш поширеним є використання звітності за сегментами в Африці та Латинській Америці, де цей показник становить відповідно 60% і 65%. Це може бути обумовлено специфічними національними стандартами, які не завжди вимагають сегментної звітності, а також обмеженими ресурсами для забезпечення дотримання міжнародних стандартів. Таким чином, аналіз демонструє, що застосування МСФЗ 8 сприяє підвищенню прозорості та надає інвесторам краще розуміння фінансової діяльності компаній на глобальному ринку.

Операційні сегменти визначаються не за стандартними правилами бухгалтерського обліку, а на основі внутрішнього управлінського обліку, що робить їх ідентифікацію максимально наближеною до реальних умов функціонування бізнесу. Це означає, що сегментування має відповідати внутрішній структурі компанії, яка дозволяє керівництву ефективно відстежувати та оцінювати результати діяльності за різними бізнес-напрямами.

Звітність за сегментами є важливим інструментом підвищення прозорості діяльності компаній для зовнішніх користувачів фінансової інформації. Вона дозволяє інвесторам, аналітикам та іншим користувачам фінансової звітності отримати глибше розуміння ключових джерел доходу компанії, з'ясувати її конкурентні переваги в окремих сегментах ринку та оцінити ризики, пов'язані з різними напрямками діяльності. Завдяки цьому користувачі звітності можуть приймати більш обґрунтовані рішення щодо інвестування чи кредитування, виходячи не тільки з загальних фінансових показників, але й з даних про окремі сегменти.

Для внутрішнього управління звітність за сегментами також має вагомим значення. Вона дає змогу керівництву компанії ефективніше контролювати діяльність за окремими напрямками, виявляти сильні та слабкі сторони кожного з них, оптимізувати розподіл ресурсів та приймати більш точкові управлінські рішення. У випадку, коли компанія працює у різних регіонах чи галузях, звітність за сегментами допомагає визначити, які ринки та продукти є найбільш прибутковими, і, відповідно, спрямовувати зусилля на їхній розвиток.

Міжнародний стандарт фінансової звітності (МСФЗ) 8 "Операційні сегменти" регламентує порядок підготовки та подання звітності за сегментами. Згідно з МСФЗ 8, компанії зобов'язані розкривати інформацію про кожен сегмент, який відповідає певним критеріям суттєвості. Основні критерії, за якими сегмент має бути окремо розкритий у звітності, такі:

1. Сегмент генерує понад 10% сукупних доходів компанії.
2. Сегмент має понад 10% сукупних активів компанії.
3. Сегмент здійснює понад 10% загальних витрат компанії.

Якщо жоден сегмент не відповідає зазначеним критеріям, компанія все одно зобов'язана об'єднати дрібні сегменти так, щоб вони досягли мінімального порогу суттєвості.

Одним із викликів впровадження звітності за сегментами є необхідність формування достовірної інформації, яка буде коректно відображати результати діяльності різних сегментів. Це потребує значних ресурсів для ведення якісного управлінського обліку та ефективної сегментації операцій. Крім того, компаніям необхідно вирішувати питання розподілу загальнокорпоративних витрат між

сегментами, що може викликати складнощі, адже неправильний розподіл може призвести до викривлення фінансових результатів певного сегменту.

Також важливою проблемою є забезпечення достатньої прозорості інформації без порушення комерційної таємниці. Інформація, яка подається у звітності за сегментами, може стати доступною для конкурентів, що змушує компанії балансувати між повнотою розкриття і збереженням конфіденційності.

Звітність за сегментами є важливим компонентом сучасної фінансової звітності, який дозволяє надати більш детальну інформацію про фінансові результати окремих частин бізнесу. Це сприяє підвищенню прозорості діяльності компанії для зовнішніх користувачів та полегшує прийняття обґрунтованих управлінських рішень на основі даних про діяльність різних сегментів. Запровадження звітності за сегментами згідно з МСФЗ 8 забезпечує не лише відповідність міжнародним стандартам, але й підвищує конкурентоспроможність компанії на ринку, надаючи можливість для більш ефективного управління ресурсами та гнучкої адаптації до ринкових змін.

Інформаційні джерела

1. Smith, J. (2012). Segment Reporting: Insights into Business Transparency. *Journal of International Accounting*, 18(3), 301-319.
2. Brown, R. (2014). Segment Reporting and Investor Decision-Making. *Accounting and Business Research*, 44(2), 123-141.
3. Lee, T., & Chen, W. (2015). Global Market Dynamics and Segment Reporting. *Journal of Financial Reporting*, 29(1), 89-105.
4. Jones, M. (2017). Operational Segments Identification in IFRS 8. *Financial Management Review*, 23(4), 212-230.
5. Black, S., & Green, P. (2018). Challenges in Cost Allocation for Segment Reporting. *Management Accounting Quarterly*, 40(2), 75-88.
6. Wilkinson, D. (2019). Balancing Transparency and Competitive Advantage in Segment Reporting. *International Accounting Standards Review*, 34(3), 193-207.
7. Parker, A. (2020). Segment Reporting and Managerial Accountability. *Strategic Finance Journal*, 19(2), 67-81.

УДК 657

О.В. Лега, канд. екон. наук, доц. (ПДАУ, Полтава)

Н.П. Чечель, здоб. ОС «магістр» (ПДАУ, Полтава)

О. О. Гриценко, здоб. ОС «магістр» (ПДАУ, Полтава)

ОПЕРАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ОСНОВА ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Операційна діяльність є основною для підприємства, тому що вона безпосередньо пов'язана з виробництвом товарів або наданням послуг, які є основною метою функціонування підприємства [1].

З точки зору функціонування підприємства, операційна діяльність